

De kunst van het weglaten Frederiksoord Nu

FREDERIKSOORD – Wennen doet het nooit om delen of hele artikelen te schrappen vanwege ruimtegebrek. Redactieleden steken ziel en zaligheid erin om alles op papier te krijgen, om dan uiteindelijk genoeg te moeten nemen met een fractie van het totaal.

Lastige keuzes, ook nu is het weer 'de kunst van het weglaten'. We besteden in dit nummer aandacht aan de opening van het Verbindingsbosje, dat staat voor samenwerking. Na de aanloop naar een restaura-

tieproject in ons vorige nummer, kijken we vervolgens naar de problemen die de kop opsteken bij de daadwerkelijke restauratie van monumenten. Altijd een uitdaging.

Ook onze vaste rubrieken zijn weer gevuld. Nieuws van de Koloniesmanager is zeer beknopt vanwege de vacature. Kort Kolonienieuws puilt weer uit van de nodige weetjes. Het Was Wat relateert weer op een heerlijke manier.

Wij wensen u weer veel leesplezier.

Opening paviljoen in het Verbindingsbosje

FREDERIKSOORD – Tussen De Proef en museum De Proefkolonie, waar ooit de gehandicapentuin was gelegen, is op 26 juni het gerestaureerde paviljoen geopend. In 1984 bestond de G.A. van Swieten Tuinbouwschool 100 jaar.

Bij die gelegenheid schonken leerlingen, oud-leerlingen, leraren en MvW de gehandicapentuin aan de school.

Simone Bakker, tuin- en landschapsarchitect van bureau Hollema maakte het ontwerp zodanig dat mensen met een handicap er konden tuinieren. Stichting Gehandicapten Tuin Frederiksoord was een feit. De leerlingen onderhielden de tuin, gaven er rondleidingen en er werden cursussen gegeven. Met deze tuin was er voor de tuinbouwschool een nieuw leervak gecreëerd: aangepast tuinieren voor mensen met een handicap. In het weekend gaven vrijwilligers rondleidingen en werd er koffie en thee geschonken in het paviljoen. Toen in 2005 de school werd opgeheven en het gebouw met de grond te koop werd gezet, moest de gehandicapentuin verhuizen naar de huidige plek. De naam van de tuin veranderde in Stichting Van Swieten Tuinen Zonder Drempels. Een groep vrijwilligers onderhoudt de tuinen. De

oude tuin verwilderde, werd bos en het paviljoen raakte in verval. Op initiatief van de Proef werd afgelopen winter een ontwerpcompetitie uitgeschreven voor vernieuwing van het paviljoen. Het ontwerp van Robert Cruiming uit Vledder kwam als beste uit de bus. Met steun van bedrijven en vrijwilligers uit de omgeving werd het plan in snel tempo uitgevoerd. Met de bouw van het nieuwe paviljoen en het op-

schonen van het bos eromheen is een mooie verbinding ontstaan tussen De Proef en De Proefkolonie, maar ook met de verderop gelegen van Swietentuin en de Fruithof. Vandaar de naam Het Verbindingsbosje. De openingshandeling, het doorknippen van het lint met een heggenschaar, werd verricht door wethouder Alfred Schoenmaker, Nicole Kuppens van De Proefkolonie, Kim van den Belt van De Proef en architect Robert Cruiming.

Bouwen maar!

FREDERIKSOORD – In het vorige nummer van De Star schreven we over de stappen voorafgaand aan de restauratie van een monument. In dit nummer gaan we in gesprek met Hilco en Paul Broekman van Bouwbedrijf Broekman, die met zo'n 27 medewerkers voor de Maatschappij van Weldadigheid restauraties uitvoeren, maar ook nieuwe koloniewoningen bouwen.

Restaureren – Restaureren is het herstellen van in dit geval, gebouwen, naar hun oorspronkelijke staat, gebruikmakend van historische technieken en materialen. De restauratieladder (zie foto) geeft de mogelijkheden en volgorde aan bij de aanpak van een restauratie. Ook als hier een koloniewoning met monumentstatus verbouwd wordt volgens de eisen van de huidige tijd, wordt dat restaureren genoemd. Voorbeelden van gerestaureerde monumenten van de MvW zijn de Mandenmake-

rij, de Tramloods en de Oude Tuinbouwschool.

Waardebepaling – Voorafgaand aan de restauratie van een monumentaal pand vindt er een waardebeoordeling plaats. Zo wordt bepaald wat behouden moet blijven, welke onderdelen van waarde zijn en welke periode uit de geschiedenis hersteld wordt.

Samenwerken – Bij de vraag hoe het mogelijk is om bij de uitvoering van dergelijke gecompliceerde projecten gehoor te geven aan alle eisen die door de diverse partijen gesteld worden, antwoordt Hilco Broekman dat ze inmiddels zolang hebben samengewerkt, dat ze elkaar begrijpen en openstaan voor elkaars meningen. Voor Broekman staat verduurzaming hoog in het vaandel en daar is soms overtuigingskracht voor nodig.

Een vak apart – Houdt elke timmerman van restauratiewerk? Paul zegt dat sommigen nieuwbouw of verbouw prefereren, anderen houden meer van het restauratie vak. Deze laatste medewerkers krijgen de gelegenheid om zich in specifieke restauratie onderdelen te scholen. Paul heeft de opleiding Restauratie Professional gedaan; de specialisatie van Hilco ligt bij bouwfysica, met onderdelen als dampspanning en isolatie. Bij een restauratie maakt Broekman gebruik van specialisten zoals schilders, tegelzetters, experts in natuursteen, gevel restaurateurs en terrazzo herstellende.

De luiken gered – Op de zolder van de Oude Tuinbouwschool werden de zwaar gehavende luiken van de ramen teruggevonden. Ondanks

de flinke kostenpost is toch besloten ze te restaureren omdat ze letterlijk onlosmakelijk bij het gebouw horen.

Een verrassing tot slot – Na een grote restauratie biedt het gehele bouwteam bij oplevering vaak een cadeau aan. In het geval van de Oude Tuinbouwschool wordt het cadeau in de loop van dit jaar aangeboden. Na het bekijken van oude foto's en op advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is ervoor gekozen om de naam van de school weer op de gevel te bevestigen!

Nieuwbouw – Aan de Oude Tuinbouwschool is een nieuw gedeelte gebouwd. Bij de Waardebepaling werd aangegeven dat de waarde van het jaren-dertig gedeelte nihil was en afgebroken mocht worden. De nieuwbouw diende passend bij de stijl en duidelijk nieuw te zijn.

Omdat ecologisch onderzoek had aangetoond dat er vleermuizen in het gebouw huisden moest het nieuwe pand voorzien worden van vleermuiskasten. Onder het overstek zijn kasten van 60 x 100 cm met meerdere verblijven aangebracht (zie foto). Broekman maakt inmiddels ook dergelijke kasten voor andere gemeenten.

Nieuwe koloniewoningen – Aan de Hooiweg is nog plaats voor acht nieuwe koloniewoningen. De techniek, die 14 jaar geleden gebruikt werd voor de 'koloniewoningen van de toekomst' was destijds zo vooruitstrevend dat deze ook voor de nieuwe woningen gebruikt zal worden. Destijds werden deze vooral gekocht vanwege hun prachtige ligging; duurzaamheid werd pas jaren later van belang. Installatiebedrijf Sjabbens is bezig met het ontwikkelen van een nieuwe techniek voor energieopslag, de isolatie wordt biobased en de materialen worden zoveel mogelijk circulair.

- De Maatschappij van Weldadigheid heeft officieel de **Culturele ANBI-status** verkregen. Dit is een mooie en belangrijke stap om bij te dragen aan de continuïteit van de Maatschappij op de lange termijn. Hierdoor wordt het voor particulieren en organisaties financieel en fiscaal aantrekkelijker om schenkingen te doen.
- De **inwonersbijeenkomst** 'Koloniecafé' kon door de extreem hoge temperaturen op 24 juni helaas niet doorgaan. De bijeenkomst is verschoven en vindt nu plaats op 15 april 2027.
- De **boswerkzaamheden in Doldersum** starten rond 1 september in Boschoord. In de laatste week van september verhuist de onderhoudsploeg naar Frederiksoord, waar onder andere in het Sterrenbos en bij de schietbaan noodzakelijke werkzaamheden zullen worden uitgevoerd om het bos veilig en gezond te houden.

- In het kader van **5 jaar UNESCO Werelderfgoed** zijn inmiddels al twee geslaagde evenementen gehouden: 'Nieuwe Gilde' en 'Koelonie'. In oktober volgt als afsluiting nog de bijzondere voorstelling 'De Kloof' van het Roestvrij Theater.

▲ De metershoge koe van de 'Koelonie'. ©BUOG

- De vergunningsaanvraag voor de te realiseren **6 starterswoningen** aan de Vaartweg in Wilhelminaoord is momenteel in behandeling bij de gemeente.
- De verkoop van de 6 appartementen in de **Vrijboerhoeve** aan Kon. Wilhelminalaan 61 is iets opgeschoven. De verkoop start naar verwachting eind 2026 of begin 2027.
- De vergunning voor **de bouw van 6 wooneenheden** op de voormalige molenlocatie is officieel verleend. De verkoop van deze wooneenheden start in het najaar van 2026.

- Er zijn plannen voor de oprichting van een **speciale vrijwilligersgroep** voor het verwijderen van de hardnekkige Japanse duizendknoop.

Wil je hieraan meedoen, neem dan contact op met: info@mvwfrederiksoord.nl

Door het vormen van een vaste groep ontstaat er bovendien meer mogelijkheid voor ondersteuning met professionele materialen en advies.

Nieuws van de (vervangende) koloniemanager

Omdat er nog geen nieuwe koloniemanager is aangesteld, vond het gesprek plaats met vervanger Ingrid Mascini.

- **Het Kolonieplan** beschrijft de ontwikkelingen in de Vrije Koloniën van Weldadigheid van 2016 tot heden. Met Kolonieplan 2.0 wordt dit najaar gestart en gaat over de periode 2026 tot 2036. Betrokkenen in dit proces zijn: Maatschappij van Weldadigheid, Gemeente Westerveld en Weststellingwerf, Stichting Weldadig Oord en de provincie Drenthe. Dit plan behelst gebiedsontwikkelingsvraagstukken op het gebied van onder andere Hart van Frederiksoord, zichtbaarheid en beleefbaarheid van immaterieel en materieel erfgoed en recreatie en toerisme.
- Voor de winter zal de **straatverlichting** in Frederiksoord worden gerenoveerd. De palen worden zwart geverfd, de kap wordt

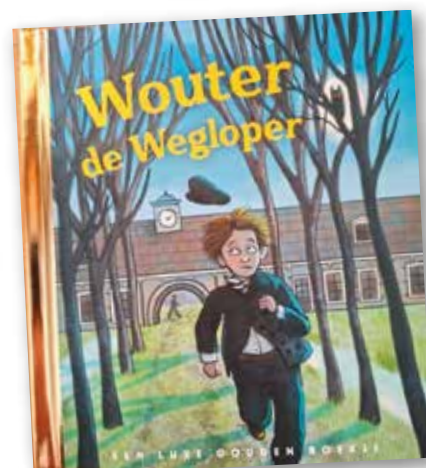
vervangen en voorzien van ledlampen.

- Op 11 september heeft gedeputeerde Turenhout een bronzen Werelderfgoed plaque onthuld in museum De Proefkolonie.

- De Gouden Boekjes zijn een klassieke kinderboekenreeks. In deze reeks heeft Stichting Werelderfgoed Nederland een aantal

boekjes uitgebracht over de Nederlandse Werelderfgoedlocaties. Onlangs is onder de titel Wouter de Wegloper een verhaal verschenen dat zich afspeelt in de Koloniën van Weldadigheid. Het boekje is te koop in de museumwinkel.

Het Was Wat - Onderbroeken

Het 'kledingbesluit' schrijft voor wat er in het kledingpakket voor jongens en meisjes moet zitten. In de praktijk bevat het pakket veel minder dan dat er op de lijst staat, omdat de directie zooveel mogelijk beneden de toegestane som moet blijven. In 1839 kaart een nieuwe arts van het eerste gesticht het menigvuldig voorkomen van jicht en rheumatische ziekten bij de kinderen aan. Veele jongens bewegen zich stram en stijf voort. Volgens de arts is het klimaat, veel regen en gure wind van Veenhuizen de oorzaak. Voldoende warme kleding is volgens hem een noodzaak. Bij de jongens ontbreekt wat: er is onvoldoen-

de kleding van onderen. Waar bij de meisjes eene goede warme rok het onderlijf beschermt, hebben de jongens daar alleen een vaak versleten linnen broek. Onderbroeken moeten dit probleem oplossen. De permanente commissie wijst het verzoek af omdat de volstrekte noodzakelijkheid ons niet is gebleken. Hierna blijft dit onderwerp van gesprek en pas in 1845 besluit de permanente commissie dat de weezens van het mannelijk geslacht in het kindergesticht te Veenhuizen zullen worden voorzien van onderbroeken. En wel twee, zodat er altijd een in de was kan.

Bron: De kinderkolonie van Wil Schackmann

Kort Kolonienieuws

Frederiksoord

- Landelijke erkenning voor **sociale voedsel-tuin**. Sociale voedseltuin de Kiemhuistuin in Frederiksoord, is door het Netwerk Levend Erfgoed (NLE) geselecteerd als een van de landelijke voorbeeldprojecten in de campagne Levend Erfgoed - de kracht in de wijk. In de tuin worden groenten, kruiden en fruit verbouwd voor huishoudens met een kleine beurs. De tuin biedt deelnemers structuur, sociale contacten en de mogelijkheid actief mee te doen in de maatschappij.

- Op 18 juni organiseerde de Maatschappij van Weldadigheid een bijeenkomst voor omwonenden van **het Sterrebos** en de Hooiweg. Lars Visser van de bosgroep Noord-Oost Nederland gaf uitleg over werkzaamheden aldaar. De MvW heeft de verplichting om het bos veilig te houden voor bezoekers, in dat kader voert de bosgroep verschillende werkzaamheden uit. De volgende problemen behoeven aandacht:
 - Klimaatverandering
 - Ziekten en plagen, bijvoorbeeld schade door de letterzetter

- Gebrek aan verjonging in oudere bossen
 - Verzuring van biobodem
- Het streven is om een grotere diversiteit aan bomen aan te planten. In juni is gestart met het blesen (merken) van de bomen. Een oranje cirkel betekent boom verwijderen, een witte halve cirkel geeft de rijroute voor de uitvoerder aan en een blauwe stip betekent een beschermde boom. De nieuwe aanplant wordt door biologisch afbreekbaar materiaal beschermd tegen vraat van reeën. Na afloop werd het probleem van de Japanse duizendknoop besproken. In de bestrijding hiervan tonen de bewoners zich bereid samen te werken met de MvW.

- In Kort Kolonienieuws van maart jl. schreven wij dat een **boom bij de Droge Kom** zijn kroon was kwijtgeraakt en dat leden van de Ronde van het Sterrebos voornemens waren er een kunstwerk van te maken. Inmiddels is dit plan gerealiseerd en kunnen we het resultaat bewonderen. Er zijn op de

boomhouders met parapluutjes geplaatst, waarvan één parapluutje bespoten met oplichtende verf (Glow in the Dark).

- Op 4 en 5 juli vond bij De Proef het festival Nieuwe Gilde plaats. Lees hier meer over op onze website: www.de-star.nl.
- De **Kolonistendag** zal dit jaar plaatsvinden op 18 oktober in Museum De Proefkolonie. Er zullen weer demonstraties plaatsvinden van oude ambachten, zoals het gebruik van de Kolonieveldoven.

- Zorgvlied, Wateren en Oude Willem** Afgelopen juli is het boek verschenen *Speurtocht naar het verleden van Zorgvlied, Wateren en Oude Willem*. Dit rijk geïllustreerde boek is geschreven door Paul Gols, van de gelijknamige historische werkgroep. Het boek wordt uitgegeven door de Historische Vereniging Gemeente Diever. Naast afhaaladressen in Zorgvlied en Diever is het boek verkrijgbaar via het secretariaat van de vereniging: secretariaat@gemeentediever.nl.

De Star is een onafhankelijk kwartaalblad voor Frederiksoord en omstreken. **Redactie:** Tanneke Bloemendal - Nico de Leeuw - Ronald van Pijkeren - Wanda Torrenge. **Opmaak:** Cor Krüter.

Via www.de-star.nl kunnen belangstellenden een gratis digitaal abonnement aanvragen. Reacties over het blad zijn welkom op redactie@de-star.nl
De Star wordt gefaciliteerd door *Stichting Maatschappij*

van Weldadigheid, Gemeente Westerveld, Gemeente Weststellingwerf en onze sponsors. Sponsors worden vermeld op onze website.

